

ŞANLIURFA'DA İŞGÜCÜ YETİŞTİRMEYE YÖNELİK DESTEKLER

Emin GİTMEZ
Uzman

Temmuz-2012

ŞANLIURFA'DA İŞGÜCÜ YETİŞTİRMEYE YÖNELİK DESTEKLER

Küresel krizin istihdam oranları üzerindeki etkisi 2008'in son çeyreğinde etkisini artırmış ve bu durum işsizlik oranlarında ortalama 4 puanlık bir artışa neden olmuştur. Bu durumun uzun vadede Türkiye ekonomisi üzerinde baskı yaratacağı tahmin edilmiştir. Bu nedenle artan işsizlik oranlarına karşı 2009'un ikinci yarısında İŞKUR'un mesleki eğitim faaliyetlerinin yaygınlaştırılması ve 200.000 işsize düzenlenecek beceri geliştirme kursları vasıtasıyla mesleki eğitim verilmesi hedeflenmiştir. Bu kapsamda özellikle sanayiye yönelik alanlarda eğitim ortamının yetersizliği, eğitim içeriklerinin güncel olmaması, hangi alanlarda eğitime ihtiyaç olduğunun belirlenmemesi gibi sorunlar ortaya çıkmıştır. Bu durum teknolojinin gereklerine uygun ve sanayi üretimi için gerekli nitelikli işgücünün sağlanması gerekliliğini pekiştirmiştir. Bu nedenle eğitilmiş işgücünün sağlanması için ilgili kuruluşlar bir araya gelmiş ve ortak projeler geliştirmiştir.

Son 30 yılda sağlanan teknolojik gelişmelerle birlikte sanayi ve hizmet sektörünün yapısında da değişim gözlenmiştir. Hem örgütsel mekanizmalar, hem de üretim mekanizmaları iyileştirilmiş ve şirketler düşük teknoloji yerine orta-ileri teknoloji kullanmaya başlamıştır. Hizmet sektöründe ise küçük ölçekli firmaların yerini büyük ölçekli firmalar almıştır. Bu bağlamda firmaların ihtiyaç duyduğu işgücü becerileri değişmiştir. Bazı geleneksel işler ortadan kalkmış ve bunların yerini alan yeni işler daha ileri teknoloji becerilerini gerekli kılmıştır.

İşsizlik sorununun bileşenleri incelendiğinde ise, işsizliğin özellikle gençler arasında oldukça yüksek olduğu göze çarpmaktadır. 2009 yılında 15-24 yaş grubu için işsizlik oranı yüzde 25,3'tür. Aynı yaş grubu için OECD ortalaması ise yüzde 16,6'dır. Türkiye'deki genç işsizlerin yüzde 35'i lise, yüzde 14'ü ise üniversite diplomasına sahiptir. Bu rakamlar, genç işsizliğin doğrudan okula gidilen yıl sayısını artırarak çözülemeyeceğini ve eğitim kalitesi ile istenen becerilerin sağlanamaması gibi diğer faktörlerin de genç işsizliğini artırıcı etki yaptığını ortaya koymaktadır. İş piyasası; yüksek bilgisayar, dil ve iletişim becerileri talep etmektedir. Ancak eğitim kurumları gençlere bu becerileri yeterli ölçüde kazandıramamaktadır. İşgücü arzı ile talebi arasındaki bu uyumsuzluk yüksek genç işsizliğinin bir başka sebebidir. Genç işsizliğini azaltmak için becerileri geliştirmeye yönelik aktif işgücü piyasası politikaları uygulanmalıdır.

1. İŞKUR İSTİHDAM GARANTİLİ İŞGÜCÜ YETİŞTİRME KURSLARI¹

İşgücü Yetiştirme Kursları, İŞKUR'a kayıtlı, herhangi bir mesleği ya da iş piyasasında geçerli bir mesleği olmayan işsizler ile işsizlik sigortası ödeneği alan işsizlerin, işgücü piyasasının ihtiyaç duyduğu mesleklerde yetiştirilerek iş sahibi olmalarını sağlamak amacıyla düzenlenen kurslardır.

1.1. Kurs Müracaatı ve Kursiyerlere Sağlanan İmkânlar

İşyeri, hangi mesleklerde, kaçar işçiye ihtiyaç duyduğunun tespitini yaparak, istihdam garantili kurs talebiyle İŞKUR'a müracaat eder.

İŞKUR'ca, kurs talep edilen meslekler değerlendirilir ve Milli Eğitim Modül Eğitim Programlarından karşılığı bulunarak kurs protokolü hazırlanır. Ayrıca, üretimdeki ihtiyaçların değerlendirilmesi yapılarak, kurs gruplarının hangi tarihlerde başlatılacağı kararlaştırılır (Örnek: Kaynakçılık Programının Milli Eğitimdeki modül süresi 800 saattir). Dolayısıyla, günlük 8 saatlik çalışma üzerinden toplam 100 işgünü ve yaklaşık 4 aylık süre demektir.

Kurs süresince, İŞKUR tarafından kursiyere günlük 15 TL kursiyer ödemesi yapılmakta ve “**İş Kazası ve Meslek Hastalığı**”na karşı sigortalanmaktadır. Kursiyerler, işyerinin kurs düzenlenen mesleğe ilişkin üretimde kullandığı makine parkından yararlanarak işbaşında eğitim ve kurs sonunda düzenlenen sınavda başarı göstermesi durumunda da “**Kurs Bitirme Sertifikası**” almaktadır. Ayrıca, istihdam taahhüdü doğrultusunda kurs sonunda da, işyerinin işçisi olarak istihdam olanağı sağlanmış olmaktadır. Bunun yanında, kursiyerler işyerinin servis ve öğle yemeğinden de istifade edebilmektedir.

İşverenlerden taahhütte bulunması istenen istihdam oranı en az % 50'dir. Bu oran, kursu başarı ile bitirerek “**Kurs Bitirme Sertifikası**” almaya hak kazananlar içindir. Kursu yarıda bırakanlar, çeşitli nedenlerle kurstan çıkartılanlar, kurs sonu sınavında başarılı olamayarak kurs bitirme sertifikası alamayanlar ve kurs bitirme sertifikası almaya hak kazandığı halde kendi isteği ile işyerinde çalışmak istemeyenler bu taahhüdün dışında tutulurlar. Ayrıca, istihdam taahhüt süresi, kursiyerin en az 30 günlük ve tam zamanlı olarak istihdam edilmesidir.

¹ MEKSA Vakfı, Harran Üniversitesi Sürekli Eğitim Uygulama ve Araştırma Merkezi, Kaymakamlıklar ve SODES bünyesinde açılan kurslar tamamen İŞKUR tarafından desteklendiği için ayrı bir başlık altında sıralanmamıştır.

1.2. Kursiyerlerin Seçimi ve Kursun Başlatılması

Kurs protokolü İŞKUR'ca hazırlanarak, Halk Eğitim Müdürlüğü ile işyeri yetkilisi ve İŞKUR arasında imzalanır. Gruplaması yapılan ve 12 ila 25 kişilik gruplardan oluşan her kurs grubu için mesleğin niteliğine uygun en az Yüksekokul diplomasına veya usta öğreticilik sertifikasına sahip işyeri çalışanlarından her gruba bir eğitmen düşecek şekilde görevlendirme yapılır. İşyerince görevlendirilen eğiticiler diplomaları da eklenmek suretiyle İŞKUR'a bildirilir. Halk Eğitim Müdürlüğüce kurs açma ve öğretime başlama izni alınır.

Alınan izin sonrası kurs başlatılır. Kurs programı işbaşında eğitim programı statüsünde olup, herhangi bir üretim kaybına neden olunmamaktadır. Ayrıca, kurs eğitmenince belli periyotlarla teorik kısımlar kursiyerlere anlatılmaktadır. Dolayısıyla, iş öğrenme sürecinde hem teorik bilgilerle ve hem de pratik uygulamalarla desteklenen eğitim, üretim sürecini de pozitif yönde etkileyecektir.

Kursiyerlerin seçimi, işveren veya temsilcisiyle birlikte gerçekleştirilmektedir. İşverenlerin aradığı özel şartlarda bu süreçte değerlendirilebilmektedir.

1.3. Kursun Süresi ve Diğer Durumlar

Her mesleğin Milli Eğitim Modülündeki eğitim süresi farklıdır. Dolayısıyla, eğitim süresi söz konusu mesleğin modülünde belirtilen süre kadardır. Ancak, program günlük 8 saatten ve haftalık 40 saatten fazla olacak şekilde planlanamaz. Kurs süresince, kursiyerlerin devam durumları kursiyer devam çizelgesi ile takip edilir.

Kursun toplam süresinin % 10'undan fazla devamsızlık yapanların ve işten ayrılanların kursla ilişkisi kesilir. Ayrıca, ilgi ve alakası kursu takibe elverişli olmayan, disiplini bozan kursiyerler eğitici veya işverenlerin talebi doğrultusunda kurstan çıkarılırlar. İlişik kesme talebini işyeri bildirir.

Kurs süresini tamamlayanlar, kurs bitirme sınavına girmeye hak kazanırlar. Kurs bitirme sınavı, sınav komisyonunca yazılı, uygulamalı veya hem yazılı ve hemde uygulamalı olarak yapılabilir. Sınav komisyonu, işyeri temsilcisi, Halk Eğitim Müdürlüğü temsilcisi, İŞKUR temsilcisi ve kurs eğitmeninden oluşur.

Sınav Komisyonunca yapılan sınavda başarılı olanlara, işyeri yetkilisi, Halk Eğitim Müdürlüğü ve İŞKUR'un birlikte imzaladıkları "**Kurs Bitirme Sertifikası**" verilir.

Bu kurslar, işgücü piyasası ihtiyaçları doğrultusunda istihdam odaklı olarak gerçekleştirilmektedir. Türkiye genelinde, Ocak-Aralık 2011 döneminde işgücü yetiştirme faaliyetleri kapsamında 3.864 kurs açılmış olup 35.559'u erkek ve 52.121'i kadın olmak üzere toplam 87.680 kişi bu kurslardan yararlanmıştır.

Şanlıurfa'da 2011 döneminde istihdam garantili işgücü yetiştirme kursları kapsamında 50 kurs açılmış, bu kurslardan 650 erkek ve 535 i kadın olmak üzere toplam 1.185 kişi faydalanmıştır. 2012 de ise Temmuz ayı itibariyle 166 kurs açılmış ve 2.068 erkek ile 1.517 kadın olmak üzere toplam 3.585 kişi kurslardan faydalanmıştır.

İŞKUR'un istihdam garantili işgücü yetiştirme kurslarına ek olarak 2008-2012 yılları arasında kapsayan GAP-II Projesi, Özürlülere Yönelik Mesleki Eğitim ve Rehabilitasyon Faaliyetleri, Hükümlü / Eski Hükümlülerin Mesleki Eğitimine Yönelik Çalışmalar, Toplum Yararına Çalışma Programı, Girişimcilik Eğitimleri, İşbaşı Eğitim (Staj) Programları, Cazibe Merkezleri (Diyarbakır Pilot Uygulaması) ve Çalışanların Mesleki Eğitimi gibi nitelikli işgücü yetiştirmeye yönelik aktif istihdam programları da bulunmaktadır.

2. UZMANLAŞMIŞ MESLEK EDİNDİRME MERKEZLERİ (UMEM) PROJESİ

Türkiye'de mesleksizlik en az işsizlik kadar ciddi ve acil çözüm gerektiren bir sorundur. Bir yanda işsizler iş bulamazken, bir yanda da firmalar nitelikli eleman bulma sıkıntısı çekmektedir. Bu kapsamda, kamu-özel sektör-üniversite işbirliği ile Uzmanlaşmış Meslek Edindirme Merkezleri Projesi (UMEM) hayata geçirilmiştir.

Proje ile:

- Firmaların ihtiyaç duyduğu alanlarda kurslar açılacak, işsizler bu kurslarda meslek edinecek,
- İşsizler, 81 ilde donanımları yenilenen okullarda en son teknoloji ile eğitim görecek,
- Firmalar, bu kurslarda yetişen elemanları istihdam etmekle, hem nitelikli elemanlara kavuşacak hem de sağlanan teşviklerden yararlanacaktır.

Uzmanlaşmış Meslek Edindirme Merkezleri Projesi (UMEM Beceri'10); Türkiye Odalar ve Borsalar Birliği, Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı, Milli Eğitim Bakanlığı ve TOBB Ekonomi ve Teknoloji Üniversitesi (TOBB-ETÜ) arasında imzalanan protokol çerçevesinde, 20 Temmuz 2010 tarihinde Ankara'da yapılan tanıtım toplantısı ile uygulamaya

başlanmıştır. Proje, imzalanan protokol kapsamında ilk etapta 19 ilde başlatılmış olup, gelinen noktada 81 ilde uygulanma devam etmektedir. Projenin uygulama süresi 5 yıldır.

Bu proje kapsamında 81 ilde yer alan 121 okulun makine/teçhizat donanım ihtiyaçları belirlenmiş olup, bu okullara makine/teçhizat yatırımı kamu kaynakları ile yapılmıştır. Bu okullarda eğitim verecek eğiticiler de bu ihtiyaçlara göre eğitim görmüşlerdir. Bununla birlikte, proje kapsamında 2010 yılında Türkiye'nin istihdamının % 80'ini oluşturan 19 pilot ilde İşgücü Piyasası İhtiyaç Analizleri çerçevesinde yaklaşık 6.000 anket yapılmış olup, sanayicilerin ne tip eleman istedikleri yüz yüze yapılan anketler yoluyla sorulmuştur. Analizler sonucunda firmaların elemanlarına ilişkin ihtiyaçları ve stajyer talepleri tespit edilmiştir.

Gelinen noktada, analizler doğrultusunda firmaların ihtiyaç duyduğu alanlarda kurslar açılmaya başlanmıştır.

2.1. Kurs Müracaatı ve Kursiyerlere Sağlanan İmkânlar

Kurslar, teorik ve pratik eğitim şeklinde iki aşamadan oluşur. Teorik ve temel uygulama eğitimleri, daha önceden belirlenen ve modernize edilen meslek liselerinde gerçekleştirilir. Pratik eğitimler (staj) ise, eşleştirme yapılan özel sektör kuruluşlarında gerçekleştirilir. Öğrenciler ve işyerleri arasında eşleştirme yapılabilmesi için Odalar, işgücü piyasası ihtiyaç analizleri kapsamında işyerlerindeki stajyer talebinin saptanması ve öğrencilere en uygun işyerlerinin seçilmesinden sorumludur. BECERİ'10 Projesi'nde kurslara alınacak işsizlerin işveren talepleri doğrultusunda firmalar ile eşleşmeleri sağlanır, işgücüne bu firmalarda staj deneyimi kazandırılır ve başarılı kursiyerlerin yüzde 90'ının firmalarda istihdam edilmeleri sağlanır. Pratik eğitim süresinin teorik eğitim süresine göre yeterli uzunlukta olması Kurs Yönetimi tarafından gözetilir.

Teorik eğitimler süresince kursiyerlere İŞKUR tarafından günlük 20 TL ödeme yapılması, pratik eğitimler süresince de günlük 20 TL ödemeye ek olarak iş kazası ve meslek hastalıklarına karşı sigorta prim giderlerinin İŞKUR tarafından ödenmesi sağlanır. Odalar bünyesinde kurulan bir eşleştirme sistemi ile işyerlerinin eleman taleplerine göre başarılı kursiyerler ilgili işyerlerine yönlendirilir. Olası istihdam durumunda, istihdam edilen kişilerin; 18-29 yaş arası erkekler ve yaştan bağımsız kadınlar için 42 ay süreyle, 30 yaş üstü erkekler için ise 30 ay süreyle **sigorta primi işveren payı ödemeleri** kamu kaynaklarından karşılanmaktadır.

2.2. Kursiyerlerin Seçimi ve Kursun Başlatılması

Proje kapsamında eğitim alacak kursiyerler,

- ❖ Kuruma kayıtlı işsiz olmak,
- ❖ 15 yaşını tamamlamış olmak,
- ❖ Mesleğin gereklerine uygun olarak yüklenici tarafından belirlenen ve İŞKUR’ca onaylanan özel şartlara sahip olmak,
- ❖ İŞKUR tarafından düzenlenen kurslara aynı meslekte daha önce veya farklı meslekte ise son yirmi dört ay içinde katılmamış olmak (istihdam garantili, alınan mesleki eğitimin devamı veya tamamlayıcısı niteliğinde ya da aynı mesleği geliştirmeye yönelik üst düzeyde bir kurs programı olması koşuluyla, işgücü yetiştirme kurslarından üç defa yararlanılabilir. Bu durumda ikinci katılımda kursiyerin zorunlu giderlerinin yarısı ödenir. Üçüncü katılımda ise ödeme yapılmaz ve iki kurs arasında en az üç aylık süre bulunur).

Kurslara katılmak için İŞKUR’a kayıt yaptırmak zorunludur. İŞKUR’a başarıyla kayıt olduktan sonra, www.beceri10.org.tr web sitesinden “**Meslek Eğitimi Almak İstiyorum**” seçeneğinden “**il**” seçilerek açık olan kurslara başvuru yapılabilmektedir.

2.3. Kursun Süresi ve Diğer Durumlar

Kursların alanları, firmalardan alınan işgücü-stajyer talepleri doğrultusunda belirlenmektedir. Bu çerçevede kurslar, **öncelikle sanayi alanındaki** işveren ihtiyaçlarına göre açılmaktadır. Teorik eğitim en fazla 3 ay, işbaşı (staj) eğitimi de en fazla 3 ay olmak üzere toplam eğitim süresi **en fazla 6 aydır**. Kurslar mesai saatleri dışında yapılmaktadır. Ancak proje okulunun şartlarının uygun olması ve örgün eğitim öğretim programlarının aksatılmaması kaydıyla, mesai saatleri içerisinde de kurs düzenlenebilecektir. Meslek liselerinde teorik-uygulamalı eğitim günlük en az 5, en fazla 8 ders saat olacak şekilde haftada en fazla 40 saattir. Haftada en fazla 6 gün eğitim yapılmakta, ancak hiçbir şekilde kursun bitiş saati 23.00’ı geçmemektedir.

Sadece “*teorik eğitimi*” başarı ile tamamlayan kursiyerlere “**Kurs Katılım Belgesi**” verilmektedir.

Hem teorik hem de işbaşı (staj) eğitiminden başarılı olan kursiyerlere ise, Milli Eğitim Bakanlığı tarafından onaylı **UMEM Beceri’10 Projesi Sertifikası** verilmektedir. Teorik

eğitim verilen kursun sonunda, derse giren öğretmen/eğitici personel ile İŞKUR ve Oda temsilcisi tarafından yazılı ve/veya uygulamalı birinci sınav, İşbaşı Eğitim Programı sonunda ise ikinci sınav yapılmaktadır. İşbaşı Eğitim Programı, işveren veya temsilcisi tarafından değerlendirilmektedir. Kursiyerlerden, birinci ve ikinci sınav sonunda puan ortalaması 100 puan üzerinden 60 ve daha yüksek olanlar Milli Eğitim Bakanlığı onaylı sertifika ile belgelendirilmektedir. Kursiyerlerin kurslara devamı zorunludur. Gerektiğinde kursiyerlere gün içerisinde yazılı olarak saatlik ya da günlük mazeret izni verilebilecektir. İşbaşı Eğitim Programı (staj) süresince bu yetki işveren temsilcisine ait olacaktır. Ancak, bu izin sürelerinin toplamı, doktor raporu ile belgelenen en fazla beş günlük sağlık izni dışında hangi sebeple olursa olsun toplam kurs süresinin 1/10'unu aşmayacaktır.

Proje kapsamında Türkiye'de 2011 yılında 1.746 UMEM kursundan 27.309 kişi ve 3.180 UMEM İşgücü Eğitim Programı'ndan 10.745 kişi yararlanmıştır.

Şanlıurfa'da UMEM Projesi kapsamında 2011 yılında 64 kurs açılmış olup 777 erkek ve 114 kadın olmak üzere toplam 891 kişi bu kurslardan faydalanmıştır. 2012 dönemi için ise 70 kurs açılmış olup bu kurslarda 1.004 erkek ve 469 kadın olmak üzere toplam 1.473 kişi kurs hizmeti almıştır.

KAYNAKÇA

www.iskur.gov.tr

www.umem.org.tr